

Po rokoch vyšli z väzenia, svet sa zmenil, a nie sú to len smartfóny

Ročne vyjdú na slobodu stovky ľudí, ktorí preživali za mrežami. Ako je na nich krajina pripravená a čo robí pre to, aby sa do väzenia nevrátili?

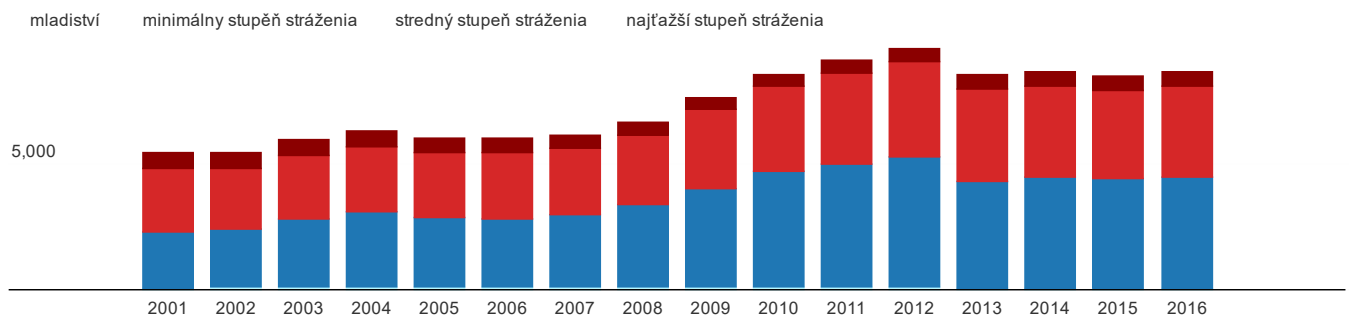
„Každý sa s nami chce prvýkrát stretnúť po tom, ako vyjdeme z väzenia, pretože ľudia chcú vidieť atrakciu,“ rozpráva Róbert o tom, ako ho na jeseň minulého roka prepustili na slobodu.

„Každého zaujíma, či vo väzení fungujú homosexuálne vzťahy – to je spravidla hneď prvá otázka. Ďalším veľkým klišé je to, že z bývalého väzňa bude násilník, že na slobodu vyjde obluda. Jeden môj známy bol po stretnutí so mnou sklamaný, pretože nevidel ruinu – bol prekvapený že nepijem, nefajčím, že som vo väzení dokonca schudol a začal športovať. Druhýkrát sa s nami väčšinou už nestretnú.“

Toto nie je príbeh o nespravodlivo odsúdených nevinných mužoch a o ťažkých rokoch za mrežami. Netvária sa, že sú nevinní, a nepresviedčajú, že by si trest nezaslúžili. Je to príbeh návratu do života v momente, keď už spoločnosť uznala, že trest splnil svoju úlohu. A najmä o tom, ako Slovensko zlyháva v zaradení týchto ľudí späť do života.

Počet väzňov na Slovensku

* údaj za rok 2016 je k septembru.

Source: ZVJS [Get the data](#)

Podvodník s recidivistami a vrahmi

Róberta odsúdili za podvod z polovice 90. rokov minulého storočia. Vyšetrovanie a súd trvali dlho, a tak sa mu päťročný trest skončil len vlni.

Michal šiel za mreže na tri roky podobne za podvod, ako konateľ firmy bol zodpovedný za nesplatené záväzky. Ich mená sme zmenili, sú to však reálni

muži, ktorí s nami hovorili o svojom návrate do života aj o tom, ako to prežívali iní odsúdení.

Nehovoria veľa o posilňovaní za mrežami a ani o tom, že by na slobode zapadli do nejakého gangu. Skôr o tom, že von vyšli nepripravení – najmä na to, že ich tu nečaká takmer žiadna štátna podpora a že na nich už navždy budú pozeráť ako na atrakciu.

Videoreportáž: V noci sú za mrežami, cez deň pracujú

Autorka: Martina Koník

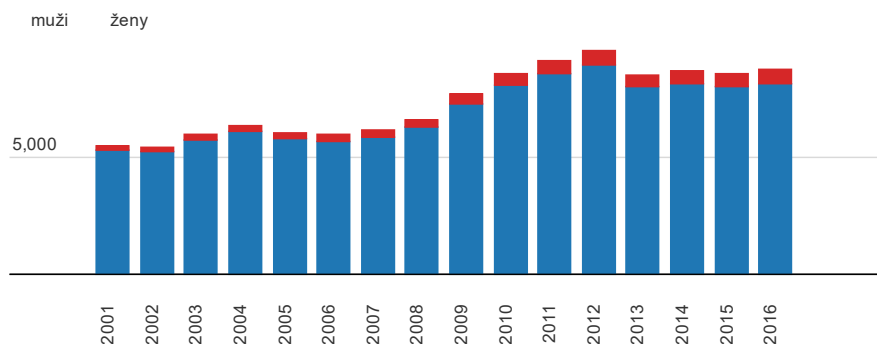

„Na pracovisku, samozrejme, nikto netušil, že som trestne stíhaný. Dozvedeli sa to až v deň môjho právoplatného odsúdenia. Bol to šok pre vedenie spoločnosti aj pre spolupracovníkov,“ rozpráva Róbert.

Nastúpil do väzenia so stredným stupňom stráženia. „Necelé tri roky som strávil v spoločnosti recidivistov, násilníkov, drogových dílerov, no aj vrahov.

Počet väzňov na Slovensku

* rok 2016 je s údajmi za september

[Get the data](#)

[/pullboth]

Návrat späť

Za návrat väzňov do života je zodpovedný štát. Štátni sociálni pracovníci majú informovať sociálnych kurátorov o prepustení odsúdeného, kurátori sa majú zaujímať o väzňov zo svojho regiónu. Mali by dať ešte pred prepustením vedieť, kde sa majú hlásiť, kde sa môžu ubytovať.

Sociálna kuratela si má s väzňom podľa zákona písať, ešte kým je vo väzení, pripravovať ho na prepustenie, spojiť ho opäť s rodinou, motivuje ho na liečbu závislostí a pomáha pri hľadaní práce.

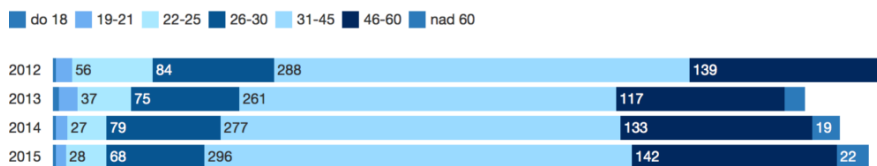
Veľa vecí je však len dobrovoľných. Probačnému úradníkovi sa prepustený musí hlásiť iba vtedy, keď mu to nariadil súd. Môže dostať aj resocializačný príspevok (vlni okolo 80 eur mesačne), ani ten však nedostane každý.

Kým sú ľudia za mrežami, vonku sa im rozpadajú rodiny, kamaráti zabúdajú. Človek zostane často sám a nevie si vonku poradiť. Nejde tu o to, že s takýmito ľuďmi treba súcítiť. Ak ich však nechajú napospas osudu, môže sa to krajine vypomstiť.

Michal prepustený spoza mreží po dvoch rokoch hovorí, že pri návrate ho podržala rodina a priatelia. „Nebolo to pre nikoho – rodinu, priateľov ani mňa – jednoduché, ale snažili sme sa celú situáciu riešiť tak, aby sa v čo najkratšom čase vzťahy vrátili do pôvodného stavu – ak máte zázemie, tak aj táto životná situácia sa dá prekonať.“

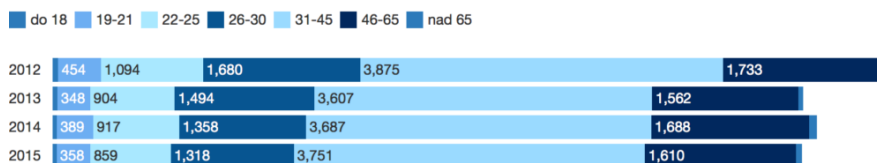
Ženy väzenkyne podľa veku

* údaj za 2016 je zo septembra

Muži väzni podľa veku

* údaj za 2016 je zo septembra

Ved' to nie sú neviniatka

Mnohí prepustení hneď po návrate na slobodu odchádzajú za prácou do zahraničia alebo robia len manuálne či pomocné práce, k ničomu inému sa nedostanú.

„Prepustení sa skutočne zamestnávajú veľmi ťažko,“ vysvetľuje Eva Vajzerová z mimovládnej organizácie Edukos, ktorá bývalým väzňom pomáha od roku 2000. „Je dôležité komunikovať so zamestnávateľmi a požiadať ich, aby im dali šancu.“

PREČÍTAJTE SI TIEŽ

Z väzenia do roboty a späť. Odsúdenci majú prácu povinnú

„Je to záťaž na psychiku – zistiť, že si nedokážu nájsť zamestnanie, niekedy ani nemajú kde bývať, známi sa k nim obracajú chrbtom,“ hovorí o prepustených Róbert. „Je to obrovská frustrácia a mnohí sa tak väčším alebo menším oblúkom dostanú späť: stačí, že im po čase zavolá bývalý spoluväzeň-recidivista a ponúkne im slušný zárobok.“

No aj obaja bývalí väzni uznávajú, že zamestnávateľia idú do rizika.

„Vždy treba vidieť aj druhú stránku veci. Zamestnávateľia sa boja oprávnene,“ vysvetľuje Martina Justová, autorka kníh Cisár je nahý a Zem, ktorá nemá svoje nebo, oboch o terénnej sociálnej práci s trestanými. „Nik nevidí do toho druhého a nevie povedať, či je to práve on, kto sa poučil a už bude čestný. Väčšina trestaných sa skutočne k trestnej činnosti vráti. Zamestnávateľ nie je psychológ alebo sociálny pracovník, nemá nástroje, ako zistiť, či sa toho trestaného nemusí báť.“

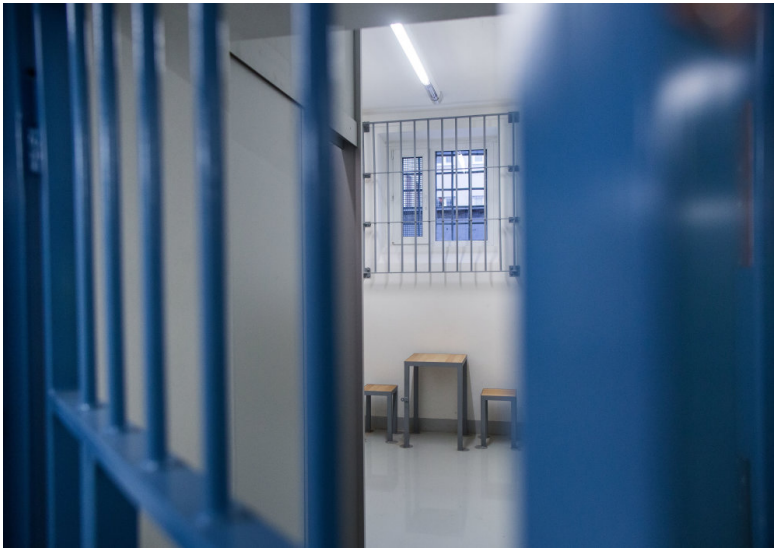

Foto N – Tomáš Benedikovič

Michal bol pred nástupom do výkonu trestu konateľom a spolujateľom spoločnosti zameranej na nákup a predaj náhradných dielov pre strojársky priemysel. „Kým som bol vo výkone trestu, spoločnosť musela svoju činnosť pozastaviť a predpokladal som, že nebude možné po dvojročnej prestávke znovu úspešne obnoviť jej činnosť.“ Ešte z väzenia si dohodol s inou firmou z rovnakej oblasti funkciu na obchodnom oddelení. „Ja im pomôžem naštartovať novú aktivitu a oni pomôžu mne, aby som od prvého dňa po návrate mal zaistený príjem,“ vysvetľuje.

Nespoľahol sa na pomoc, ale zariadil si to sám. Pracuje v podobnej oblasti, len už nie vo svojej firme. Ak si väzeň nepomôže sám, často mu nepomôže nikto.

„Spoločnosť by síce mohla robiť pre trestaných viac, sprostredkovať im napríklad zamestnanecké programy a podobne, ale na druhej strane treba povedať, že je veľmi pasívne zo strany trestaného, ak sa postaví do roly obeť a poukazuje na to, ako nedostáva šancu na slušný život,“ vysvetľuje Martina Justová.

Trestaní si často neuvedomujú, že keď vychádzajú z väzenia, vracajú sa do iného sveta, než z akého pred rokmi vyšli. „Keď sa blíži koniec trestu, mnohí si idealizujú vzťahy a myslia si, že sa im začína nádherný život. Ich zidealizovaný svet však väčšinou praskne ako balón. Často sa dozvedia, že ich manželky si medzičasom našli iný vzťah, odišli od nich a podobne. Aj známi a okolie s nimi často prerušia kontakty, nechcú sa stýkať s kriminálnikom. Ak sa k tomu ešte pridá frustrácia z toho, že na desiatich pohovoroch do zamestnania ich všade odmietli, mnohí sa vrátia k trestnej činnosti, aj keď to skutočne pôvodne vôbec nemali v úmysle,“ hovorí Róbert.

Uznáva však, že na slobodu vychádzajú aj recidivisti, ktorí už za mrežami formujú zločinecké skupiny z radov spoluväzňov. „Často aj z prvotrestancov, ktorým imponuje ich gangsterská minulosť. Spoločnosť sa ich bojí oprávnene,“ vraví Róbert.

Recidivisti: koľkí sa vrátili do väzenia

* údaj za 2016 je zo septembra

Riziko recidívy

Väznice majú vlastné formuláre, v ktorých sa snažia odhaliť riziko recidívy.

Na takomto formulári spolupracovala aj mimovládka Edukos. Na tú sa odvoláva aj ministerstvo práce po otázkach, ako štát pomáha prepusteným väzňom.

„V rámci našej organizácie to už zväčša vieme odhadnúť aj intuitívne, na základe dlhodobejšej komunikácie, prejavov, záujmov,“ vraví Vajzerová z Edukosu. Recidíva pritom podľa nej niekedy nastáva aj preto, že zlyhali tí, ktorí mali pomôcť. „Nedá sa to zovšeobecniť, ale najmä mladí vzdelaní, prvoodsúdení, ktorí trestný čin spáchali z mladíckej nerozvážnosti, majú snahu čo najskôr sa s tým vyrovnáť a ísť ďalej ,normálnou‘ cestou.

Mimoriadne dôležitá je pri tom podpora minimálne v prvom mesiaci po prepustení.“

„Tlak stigmatizácie na trestaných len zvyšuje hrozbu opakovanej kriminality. Pretože hovoríme o ľuďoch, ktorí už raz alebo aj viackrát zlyhali, ťažko počítať s tým, že sami vyriešia svoje problémy,“ potvrdzuje Justová. „Čím väčšími sú ohrození neprijatím a odvrhnutím, tým väčšiu hrozbu predstavujú pre spoločnosť.“

Špeciálne úlohy má sociálna kuratela pri mladistvých, tým má pomáhať ešte vo väzení a na ich návrat má pripraviť aj rodinu. Aj mladiství do 18 rokov majú nárok na resocializačný príspevok, často ho dostanú preto, aby ich motivovali spolupracovať.

„Mnohokrát dostávame listy od odsúdených aj my (Edukos), žiadajú nás o pomoc pri hľadaní ubytovania.“

Ako zmeniť niekoho, kto už raz ublížil

Je možné, že násilník sa zmení?

Edukos má viaceré programy pre prepustených väzňov: pre páchatelov menej závažnej kriminality, pre mladistvých aj pre páchatelov menej závažných finančných zločinov.

Pomáhajú aj v prípadoch domáceho násillia – tým, čo si priznali svoju vinu.

„Organizácie pomáhajúce ženám sú potrebné, ale ony to násillie nezastavia, pretože pôvodcom násillia nie je žena, ale muž,“ vysvetľuje Róbert Vavro z Aliancie žien Slovenska. „Preto prichádzame aj s programami pre páchatelov násillia na ženách. Tejto problematike sa venujeme od roku 2011.“

Podmienečne prepustení väzni tak v prípade, že boli páchatelmi domáceho násillia, môžu byť odporučení do programu pre páchatelov, ktorý má znížiť ich rizikovosť v partnerských vzťahoch.

„Program prebieha skupinovú formou, má približne 26 dvojhodinových sedení. Zaradeniu páchatela do programu predchádza výber, vo výcvikovej fáze sa potom aplikujú techniky a metódy vedúce k zlepšovaniu náhľadu na vlastné správanie, zvyšovaniu miery empatie a v konečnom dôsledku k plnému prevzatiu zodpovednosti za páchané násillie,“ vysvetľuje Vavro.

Práve prijatie zodpovednosti za vlastné správanie je pri programoch pre násilníkov kľúčové. „Ak by sme totiž pripustili premisu, že násilné správanie je dané – geneticky, povahou, a podobne, – dali by sme tým predovšetkým páchatelom do rúk tromf – ospravedlnenie, že oni za to vlastne nemôžu, lebo oni už takí prasto sú,“ hovorí.

Resocializačné programy, no aj príklady dobrej praxe fungujú najmä v zahraničí. Eva Vajzerová z Edukosu hovorí o príklade z Nórska, kde podobne ako náš časopis bezdomovcov Nota Bene existuje časopis, ktorý informuje o živote a práci odsúdených. „Väznice tam pripravujú ich kvalifikácie a rekvalifikácie podľa potrieb zamestnávateľov – asi preto tam nie je až taký problém zamestnávať ľudí po výkone trestu. Každý z nás sa môže poklízuť, každý z nás by mal mať šancu to aj napraviť. Krédo v našej organizácii je: Ničomné je nepodať ruku tým, čo klesli,“ hovorí Eva Vajzerová.

Šéf väznice si spomína na väžňa, ktorý sa ako zvárač tak osvedčil, že ho firma, do ktorej chodil, po prepustení vzala nastálo. Foto N – Tomáš Benedikovič

Bol som preč, keď prišli smartfóny

Aj Róbert mal šťastie na prijatie rodinou a priateľmi. Nečakal však, že svet sa tak výrazne zmenil. „Ak ste vo väzení napríklad päť rokov alebo dlhšie, neviete, čo sú to smartfóny, akým smerom sa pohla technológia, jednoducho ste po návrate úplne stratení. Je ťažké rýchlo sa chcieť resocializovať, keď mnohí po ukončení trestu nevedia ani použiť automatické pokladnice v samoobsluže,“ vysvetľuje Róbert.

Hovorí, že ľudia poznajú väzenie hlavne z filmov, kde sú väčšinou príbehy z ťažkých žalárov niekde v zahraničí. A tak majú skreslené predstavy o tom, čo môžu čakať od človeka, ktorý prišiel z výkonu trestu, hoci ten tam mohol byť napríklad za haváriu autom v režime s najnižším stupňom stráženia.

Michalova skúsenosť s návratom na slobodu je podobná: „Nebolo to pre nikoho – rodinu, priateľov ani mňa – jednoduché, ale snažili sme sa celú situáciu riešiť tak, aby sa v čo najkratšom čase vzťahy vrátili do pôvodného stavu – ak máte zázemie, tak aj táto životná situácia sa dá prekonať.“

PREČÍTAJTE SI TIEŽ

Náramky pre väzňov sú už na Slovensku, domáce väzenie však sudcovia ignorujú

Táto reklama sa predplatiteľom nezobrazuje. **Skryť reklamu**

1 trik proti fajčeniu

Prestaň sa otravovať a zbav sa dymu s 1
lahkým a rýchlym trikom. Prejsť na
odporucam.com

Máš IQ nad 130?

Hokejisti Majú Vysoké IQ. Zisti
Svoje IQ v Spolahlivom Teste
ihneď! Prejsť na iq-testuj.sk

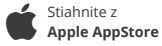

Revolúcia v učení na ZŠ

SmartBooks - online Revolučná pomôcka pre
žiacov ZŠ. Prejsť na smartbooks.sk

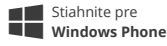
PREDPLATNÉ REDAKCIA NOVINY INZERCIA VOP KONTAKT FINANCOVANIE

Stiahnite z
Apple AppStore

Stiahnite z
Google Play Store

Stiahnite pre
Windows Phone

info@dennikn.sk

Copyright © N Press s. r. o.